

NOTĂ INFORMATIVĂ
la proiectul Legii pentru modificarea unor acte normative

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul legii pentru modificare a unor acte normative este elaborat de Ministerul Justiției în colaborare cu Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Proiectul legii pentru modificare a unor acte normative, este elaborat în vederea executării Hotărîrii Curții Constituționale nr. 30 din 22 noiembrie 2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 521 alin. (2) din Codul de procedură penală și Hotărîrii Curții Constituționale nr. 6 din 19 martie 2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 265 alin. (2) din Codul de procedură penală.

- *În partea modificării art. 166 alin. (4) din Codul de procedură penală.*

La art. 273 din Codul de procedură penală au fost introduse modificări prin Legea nr. 256/2007 în care articolul respectiv a fost dat într-o nouă redacție, avînd o altă structură tehnică.

- *Cu referire la art. 265 alin. (2) din Codul de procedură penală.*

Prin Hotărîrea nr. 6 din 19 martie 2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 265 alin. (2) din Codul de procedură penală, Curtea Constituțională a declarat neconstituțional alineatul (2) al articolului 265 din Codul de procedură penală. Pentru a se pronunța astfel, Curtea a reținut că acțiunea de contestare a refuzului organului de urmărire penală de a primi o plîngere sau un denunț este reglementată în mod divergent de două prevederi ale aceluiași act normativ, incoerență normativă ce creează insecuritate juridică pentru destinatarii legii, iar justițiabilii, cât și subiecții care posedă competența aplicării Codului de procedură penală sunt puși în situația de a alege între mai multe modalități posibile.

Curtea, la rîndul ei, a remarcat despre folosirea termenelor ca fiind limitative și că acestea privesc asigurarea bunei-administrații a justiției și respectarea, în special, a principiului securității juridice, iar dreptul de a formula o contestație nu poate fi exercitat în mod efectiv decât de la data la care persoanei i se aduce la cunoștință actul contestat. În caz contrar, el riscă să devină unul teoretic și iluzoriu. De vreme ce statul garantează un drept, acesta trebuie să creeze premisele realizării acestuia.

Mai mult ca atît, persoana nu trebuie lipsită de un control prealabil exercitat de către procuror sau de către procurorul ierarhic superior pentru depunerea unei contestații în cazul refuzului organului de urmărire penală de a primi plîngerea sau denunțul privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni, or înaintarea unei contestații direct judecătorului de instrucție ar conduce la o restrîngere nejustificată a dreptului de acces la un tribunal și la instituirea unui tratament discriminatoriu.

În contextul respectiv este necesar modificarea art. 265 alin. (2) din Codul de procedură penală în vederea reglementării limitelor temporale și mecanismului cu

privire la contestarea refuzului organului de urmărire penală de a primi plîngerea sau denunțul privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni.

- *Cu referire la art. 313 alin. (3) din Codul de procedură penală.*

În vederea asigurării unei bune administrări a justiției și a respectării dreptului de a formula o contestație, statul urmează să reglementeze limitele temporale privind formularea contestațiilor, care nu pot fi exercitate în mod efectiv, decât de la data la care persoanei i se aduce la cunoștință actul contestat. În acest sens, este necesar ca norma juridică să poată fi aplicată corespunzător, să nu lase loc de ambiguități și să respecte principiul legalității și al securității juridice.

- *Cu referire la art. 332 alin. (1) din Codul de procedură penală.*

Prin Legea nr. 66/2012 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003 au fost operate modificări în Codul de procedură penală, iar art. 285 a fost dat într-o nouă redacție cu o altă structură tehnică.

- *Cu referire la art. 521 din Codul de procedură penală.*

Prin Hotărîrea Curții Constituționale nr. 30 din 22 noiembrie 2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 521 alin. (2) din Codul de procedură penală s-a declarat neconstituțional articolul 521 alineatul (2) din Codul de procedură penală, precum și omisiunea de a reglementa posibilitatea persoanei juridice inculpate de a-și desemna un reprezentant în cadrul procedurilor penale.

Curtea consideră că este important ca, de la etapele inițiale ale procedurilor, persoana juridică acuzată de comiterea unei fapte penale să poată apela la asistența juridică pe care și-o alege. Mai mult, persoana juridică acuzată trebuie să poată avea parte de întreg spectrul de servicii asimilate asistenței juridice.

În același timp, Curtea a subliniat că optimizarea celor două principii concurente - dreptul la apărare și realizarea intereselor justiției - reclamă ca, atunci când o persoană juridică este acuzată, ea să-și poată desemna reprezentantul legal pentru procedurile penale. În situația în care și reprezentantul legal este acuzat în cadrul aceluiași proceduri, persoana juridică trebuie să-și poată desemna un alt reprezentant. În eventualitatea în care persoana juridică nu-și desemnează un alt reprezentant, fie judecătorul de instrucție la faza de urmărire penală, fie instanța de judecată la judecarea cauzei trebuie să preia această sarcină, la solicitarea procurorului.

Aceste considerente determină necesitatea operării modificărilor la articolul 521 din Codul de procedură penală prin care se va clarifica materia privind reprezentarea persoanei juridice în procesul penal.

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Cu referire la art. 166 alin. (4) din Codul de procedură penală.

Dispozițiile articolului respectiv prevede temeiurile pentru reținerea persoanei bănuite de săvârșirea infracțiunii precum și acțiunile de înregistrare a acțiunii de reținere. Astfel, în cazul în care reținerea persoanei bănuite de săvârșirea unei infracțiuni nu a fost înregistrată în termen de pînă la 3 ore aceasta urmează a fi eliberată. Însă, textul de lege care se propune de a fi modificat reglementează situația expusă în art. 273 alin. (1) pct.2) din Codul de procedură penală, care de altfel nu

există.

Așadar, prin Legea nr. 256/2007, articolul 273 din Codul de procedură penală a fost dat într-o nouă redacție, avînd și o altă structură tehnică. Așadar, excepția ce era instituită la art. 166 alin. (4) din Codul de procedură penală a fost dată într-o redacție mai desfășurată și respectiv urmează să se facă referința corespunzătoare. Deci, excepția în cauză este stipulată la alin. (5) de la art. 273 din Codul de procedură penală.

Cu referire la art. 265 alin. (2) din Codul de procedură penală.

Curtea Constituțională prin hotărîrea nr. 6 din 19 martie 2019 a declarat neconstituțional alineatul (2) al articolului 265 din Codul de procedură penală, pe motivul incertitudinii normei date și incoerența articolului în raport cu mecanismul general privind examinarea a plîngerilor împotriva acțiunilor organului de urmărire penală în sensul art. 313.

În acest sens, Curtea a statuat că persoana nu ar putea stabili, fără echivoc, în baza cărei norme – articolul 265 alin. (2) sau articolul 313 alin. (2) pct. 1) lit. a) din Codul de procedură penală – ar trebui să conteste refuzul organului de urmărire penală de a-i primi plîngerea sau denunțul privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni. Există riscul ca alegerea unei norme să fie stabilită în baza unor criterii arbitrare și discreționare de către cei care aplică legea, astfel încât persoana să nu-și poată realiza în mod efectiv dreptul de a contesta refuzul organului de urmărire penală de a primi plîngerea sau denunțul privind comiterea unei pretinse infracțiuni (§ 54).

Prin urmare, în scopul de a nu lipsi persoana care a înaintat plîngerea sau denunțul privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni, de un control prealabil ce poate fi exercitat de către procuror sau procuror ierarhic superior cu privire la refuzul organului de urmărire penală de a primi plîngerea sau denunțul privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni, proiectul de modificare a art. 265 alin. (2) din Codul de procedură penală vine să instituie un mecanism în acest sens.

Astfel, în ipoteza în care persoanei i se refuză în primirea plîngerii sau denunțului privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni, refuzul va putea fi contestat în primul rînd, în conformitate cu art. 298 din Codul de procedură penală sau după caz, în baza art. 299¹ din Codul de procedură penală (în cazul în care plîngerea/denunțul a fost depusă procurorului) în termen de 15 zile de la data la care a luat cunoștință de act. Ordonanța ce va fi emisă ca urmare a examinării acesteia va putea fi supusă controlului judiciar în fața judecătorului de instrucție, în sensul art. 313 din Codul de procedură penală, adică în termen de 10 zile de la momentul aducerii la cunoștință.

În altă ordine de idei, menționăm că un aspect important ce Curtea Constituțională l-a semnalat în cazul examinării controlului de constituționalitate a art. 265 alin. (2) din Codul de procedură penală a fost limitele temporale în interiorul căreia persoanei care a înaintat o plîngere sau un denunț privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni, poate să acționeze în cazul în care i se refuză de a o primi.

Din această perspectivă, este relevantă jurisprudența Curții Europene în cauza *Cañete de Goñi contra Spaniei* (cererea nr. 55782/00 din 15 octombrie 2002), în care Curtea a notat că normele care reglementează măsurile formale care trebuie luate și termenele care trebuie respectate în formularea unui recurs sau a unei cereri de control

jurisdicțional vizează asigurarea unei bune administrări a justiției și a respectării, în special, a principiului securității juridice (§ 36).

Astfel, proiectul de modificare a art. 256 alin. (2) din Codul de procedură penală propune reglementarea clară în privința limitelor temporale menționate, cu indicarea expresă a *dies a quo* și *dies ad quem*. Totodată, aceste intervale de timp sunt corelate cu celelalte norme din Codul de procedură penală (art. 298, art. 299¹, art. 313 din Codul de procedură penală), pentru ca norma juridică de la art. 265 alin. (2) din Codul de procedură penală să corespundă criteriilor de calitate a legii, or pentru respectarea principiului legalității și al certitudinii juridice, care este unul esențial pentru garantarea încrederii în statul de drept și constituie o protecție împotriva arbitrarului, norma în cauză trebuie să fie una clară și previzibilă.

Cu referire la art. 313 alin. (3) din Codul de procedură penală.

Procedura de examinare a plîngerii împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații este prevăzută la art. 313 din Codul de procedură penală, iar pentru demararea examinării acesteia, urmează ca plîngerea să fie înaintată în termen de 10 zile. În pofida faptului că termenul de depunere a plîngerii este stabilit la alin. (3) din art. 313, ar fi necesar de a cunoaște momentul de la care începe a curge acesta. În acest sens, Curtea Constituțională în hotărârea nr. 26 din 27 septembrie 2016, a reținut că la elaborarea unui act normativ legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate. De asemenea, textul legislativ trebuie să corespundă principiului unității materiei legislative sau corelației între textele regulatorii, pentru ca persoanele să-și poată adapta comportamentul la reglementările existente, ce exclud interpretările contradictorii sau concurența între normele de drept aplicabile.

Prin urmare, previzibilitatea și claritatea constituie elemente *sine qua non* ale constituționalității unei norme, care în activitatea de legiferare acestea nicidecum nu pot fi omise.

Din aceste considerente, se impune de a face lumină în privința începerii calculării termenului de 10 zile pentru înaintarea plîngerii în sensul art. 313 alin. (1) din Codul de procedură penală. Astfel, acest termen urmează de calculat, reieșind din ipotezele specificate la alineatul (1) al articolului 313 din Codul de procedură penală, și anume:

1. în cazul în care persoana nu este de acord cu rezultatul examinării plîngerii sale de către procuror;
2. în cazul în care persoana nu a primit răspuns la plîngerea sa de la procuror în termenul prevăzut de lege.

În contextul acestor două ipoteze, proiectul vine cu soluția calculării momentului de curgere a termenului de 10 zile pentru înaintarea plîngerii. În prima ipoteză, termenul urmează de calculat de la momentul comunicării rezultatului examinării plîngerii de către procuror, iar în cea de a doua ipoteză – de la data expirării termenului, prevăzut de lege, de examinare a plîngerii de către procuror, în cazul în care persoana nu a primit răspuns.

În ipoteza a doua urmează de evidențiat că, termenul pentru examinarea plîngerii de către procuror a acțiunilor, inacțiunilor și actelor organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații este stabilit la art. 299 din

Codul de procedură penală.

Cu referire la art. 332 alin. (1) din Codul de procedură penală.

Prevederile art. 332 din Codul de procedură penală reglementează încetarea procesului penal în ședința de judecată, unde la alineatul (1) sunt enumerate temeiurile de încetare a procesului penal. Având în vedere că prin Legea nr. 66/2012 au fost operate modificări și completări la Codul de procedură penală, iar art. 285 a fost dat într-o nouă redacție, se impune ca și trimiterile la acest articol să fie ajustate corespunzător.

Cu referire la art. 521 din Codul de procedură penală.

Prin Hotărîrea nr. 30 din 22 noiembrie 2018 Curtea Constituțională a declarat *neconstituțională* omisiunea de a reglementa posibilitatea persoanei juridice inculpate de a-și desemna un reprezentant în cadrul procedurilor penale.

Omisiunea respectivă poate afecta dreptul persoanei juridice la apărare, deoarece aceasta nu își va putea utiliza toate mijloacele procedurale necesare pentru apărarea sa și va fi privată de unele garanții relative la apărarea sa. (§ 26-27).

Prevederile actuale din art. 521 alin. (2) din Codul de procedură penală stabilesc competența de desemnare a reprezentantului persoanei juridice de către organul de urmărire penală pentru faza de urmărire penală. Astfel, pentru a nu crea lacune și „blocaje” procesuale cu privire la desemnarea reprezentantului persoanei juridice în privința căreia a fost intentat un proces penal, noile prevederi vor statua că, în circumstanțele în care sunt urmăriți penal sau are loc judecarea cauzei asupra persoanei juridice, cât și asupra reprezentantului ei legal, persoana juridică poate să-și desemneze un alt reprezentant, care nu este urmărit penal în cadrul aceleiași proceduri. Totodată, nu este exclus și posibilitatea ca persoana juridică să contracteze un mandatar în acest sens. Și mai mult, reprezentantul persoanei juridice poate să încheie un contract de asistență juridică cu un avocat licențiat, unde împreună pot să apară în fața organelor de urmărire penală sau în instanța de judecată, sau chiar să fie un avocat.

Însă, există situații când persoanele juridice refuză să-și desemneze un reprezentant sau sunt în imposibilitate de a-l desemna. Prin urmare, prevederea propusă la alineatul (2¹) art. 521 din Codul de procedură penală stabilește că, în eventualitatea în care persoana juridică nu-și desemnează un alt reprezentant, fie judecătorul de instrucție la faza de urmărire penală, fie instanța de judecată la judecarea cauzei trebuie să preia această sarcină și să desemneze un reprezentant al persoanei juridice la demersul procurorului. În acest caz, reprezentantul persoanei juridice în cadrul unui proces penal este desemnat din rândurile persoanelor cu funcție de răspundere a ei, dat fiind faptul că, ultimele sunt acele persoane care cunosc cum stau lucrurile pe interiorul persoanei juridice.

Pentru a determina care sunt persoanele cu funcție de răspundere din cadrul unei persoane juridice urmează de făcut referire la dispozițiile art. 123 alin. (1) din Codul penal, potrivit căruia, persoană cu funcție de răspundere se înțelege persoana căreia, într-o întreprindere, instituție, organizație de stat sau a administrației publice locale ori într-o subdiviziune a lor, i se acordă, permanent sau provizoriu, prin stipularea legii, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în

vederea exercitării funcțiilor autorității publice sau a acțiunilor administrative de dispoziție ori organizatorico-economice. În acest sens, demersul procurorului urmează să conțină numele, prenumele și funcția persoanei cu funcție de răspundere din cadrul persoanei juridice, precum și actele confirmatoare, pentru a nu crea ambiguități și a evita desemnarea unei persoane „convenabile” în detrimentul apărării.

Însă, în cazul în care astfel de persoane lipsesc în cadrul persoanei juridice, proiectul, prin introducerea alin. (2²) art. 521 din Codul de procedură penală, vine cu soluția ca procurorul, la faza de urmărire penală sau instanța de judecată la judecarea cauzei, să solicite un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat. Rațiunea în cauză se datorează faptului că lipsa persoanelor care pot fi reprezentanți ai persoanei juridice în cadrul procesului penal se asimilează lipsei *de facto* a persoanei juridice la acțiunile procesuale. Astfel de situație se poate echivala cu cazurile în care la acțiunile procesuale penale lipsește bănuitul, învinuitul, inculpatul, iar pentru a garanta acestora dreptul la un proces echitabil, statul are obligația pozitivă de a asigura acuzatul cu dreptul la apărare în sensul art. 6 § 3 lit. c) CEDO. În susținerea poziției reiterăm raționamentele CtEDO din hotărârea *Vitan contra României* (cererea nr. 42.084/02) și anume: „[...] Curtea reamintește că, dincolo de importanța relațiilor de încredere dintre avocat și client, nu se poate conferi un caracter absolut dreptului garantat de art. 6 § 3 c). El este în mod necesar supus anumitor limitări atunci când, așa cum este cazul în speță, instanțele au obligația de a hotărî dacă interesele justiției impun asigurarea unui apărător numit din oficiu pentru acuzat. Desemnând un astfel de avocat, instanțele naționale trebuie, desigur, să țină cont de voința acuzatului. Totuși, ele pot să treacă dincolo de această limită dacă există motive întemeiate și suficiente de a considera că interesele justiției o impun (§ 59)”.

Mai mult, pentru a asigura un echilibru între interesele justiției și dreptul la apărare, este necesar de a implica la solicitarea unui avocat care va acorda asistență juridică de stat persoanei juridice, procurorul – ca conducător al urmăririi penale și instanța de judecată la judecarea cauzei.

Cu referire la art. 6 și art. 20 lit. a¹) din Legea nr. 198/2007.

Având în vedere că proiectul de modificare a art. 521 alin. (2²) din Codul de procedură penală se referă la asistența juridică garantată de stat, este necesar de a opera modificări și în Legea nr. 198/2007. Or, art. 6 din Legea nr. 198/2007 prevede care sunt persoanele care au dreptul la asistență juridică garantată de stat.

Așadar, în prezent legea sus-menționată nu prevede ca persoanele juridice să beneficieze de asistență juridică garantată de stat. Însă, pentru a nu crea dificultăți Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat în vederea desemnării unui avocat care va acorda asistență juridică calificată de stat în procedurile penale în care sunt vizate persoane juridice, se impune de a interveni cu modificări de rigoare. Respectiv, completarea art. 6 cu alin. (3) din Legea nr.198/2007 va reglementa și faptul că persoanelor juridice pot beneficia și ele de asistență juridică garantată de stat în conformitate cu procedurile penale și respectiva lege.

Mai mult ca atât, conceptul acordării asistenței juridice garantate de stat în Republica Moldova este condiționată de veniturile persoanei ce va beneficia de aceste servicii, or conform art. 2 noțiunea de *asistență juridică garantată de stat* semnifică acordare a serviciilor juridice prevăzute în prezenta lege din contul mijloacelor

destinate acordării unor astfel de servicii persoanelor care nu dispun de suficiente mijloace financiare pentru plata lor și care întrunesc condițiile stipulate în prezenta lege. Însă, Legea nr. 198/2007 prevede și excepții de la acestea. Prin urmare, este necesar de a include în art. 20 din Legea nr. 198/2007 în categoria persoanelor cărora li se acordă asistență juridică calificată indiferent de nivelul veniturilor și persoanele juridice care cad sub incidența art. 521 alin. (2²) din Codul de procedură penală.

Acesta permite a diminua la maxim efectele negative ale situației când o persoană juridică nu-și poate desemna un reprezentant în vederea exercitării dreptului la apărare în fața organului de urmărire penală sau instanța de judecată.

Cu referire la art. 20 lit. f), g) și h) din Legea nr. 198/2007.

Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat reglementează condițiile, volumul și modul de acordare a asistenței juridice garantate de stat întru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, intereselor lui legitime. Prin prisma art. 19 și art. 20 al acestei Legi sunt enumerate persoanele care beneficiază de asistență juridică garantată de stat.

Art. 11 alin. (2) din Legea nr. 137 din 29 iulie 2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunii, statuează că *victima infracțiunii de tortură, a tratamentului inuman și degradant beneficiază necondiționat de asistență juridică garantată de stat.* Subsecvent, prevederile art. 58 alin. (4) pct. 2) stabilește că *victima unei infracțiuni deosebit de grave sau excepțional de grave contra persoanei, victima torturii, tratamentelor inumane sau degradante, indiferent de faptul dacă este recunoscută în calitate de parte vătămată sau parte civilă, dispune de dreptul să fie asistată, în condițiile legii, de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat în cazul în care nu dispune de mijloace bănești pentru a plăti avocatul.* Astfel, în vederea aducerii Legii 198/2007 în concordanță cu actele normative menționate supra, se propune completarea art. 20 din Legea nr. 198/2007 cu includerea unei categorii de persoane beneficiare de asistență juridică garantată de stat indiferent de nivelul veniturilor.

În aceeași ordine de idei menționăm că în conformitate cu art. 4 lit. h) din Legea nr. 241 din 20 octombrie 2005 privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, *prevenirea și combaterea traficului de ființe umane se realizează în baza următorului principiu: accesul necondiționat la protecție și asistență pentru victimele traficului de ființe umane.*

Mai mult, articolul 12 paragraful 1 al Convenției Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane din 16 mai 2005, ratificată de către Republica Moldova prin Legea nr. 67 din 30 martie 2006 stipulează, *inter alia*, că „Fiecare Parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a asista victimele în reabilitarea fizică, psihologică și socială. O astfel de asistență va include cel puțin: *consiliere și informații privind, în special, drepturile prevăzute de lege pentru ei și serviciile ce le sunt puse la dispoziție, într-o limbă pe care acestea o pot înțelege; și asistență care să permită ca drepturile și interesele lor să fie prezentate și luate în considerare în etapele procedurii penale desfășurate împotriva autorilor de infracțiuni.*

Din aceste considerente ar fi necesar includerea acestor categorii de persoane care ar beneficia de asistență juridică garantată de stat. Ba mai mult, raționamentul

rezultă și din faptul că, sunt o categorie de persoane vulnerabile, iar în condițiile în care solicită asistență juridică garantată de stat, întâmpină dificultăți mari, în ceea ce privește prezentarea actelor solicitate, dat fiind faptul că în majoritatea cazurilor victimele solicită protecție în cadrul urmăririi penale, ceea ce potrivit legii, este în interesul lor. Astfel, proiectul vine să completeze art. 20 din Legea nr. 198/2007 cu o categorie de beneficiari ai asistenței juridice garantate de stat - victime ale traficului de ființe umane.

În partea ce ține de persoana care solicită azil în cadrul procedurii de azil menționăm că potrivit art. 28 lit. f) din Legea nr. 270 din 18.12.2008 privind azilul în Republica Moldova, unul din drepturile care poate beneficia solicitantul de azil este: „*de a beneficia de asistență juridică în orice etapă a procedurii de azil, în condițiile legii*”. Ținând cont de faptul că, articolul respectiv acordă dreptul persoanei care solicită azil de a beneficia de asistență juridică, unicul act normativ care reglementează condițiile, volumul și modul de acordare a asistenței juridice garantate de stat este Legea nr. 198/2007. Astfel, este necesar de a include în lista persoanelor care pot beneficia de asistență juridică și persoanele care solicită azil în cadrul procedurii de azil. Mai mult, aceste categorii de persoane nu prezintă testul la venit, pentru a beneficia de asistență juridică garantată de stat, fiind vulnerabili din punct de vedere că nu au posibilitatea de a prezenta setul de acte necesar prevăzut de actele normative, deoarece sunt cetățeni străini și în cele mai frecvente cazuri nu cunosc limba de stat.

Cu referire la art. 23¹ alin.(1) din Legea nr. 198/2007.

Având în vedere că misiunea sistemului de asistență juridică garantată de stat este de a asigura acordarea serviciilor juridice din contul mijloacelor destinate acordării unor astfel de servicii persoanelor care nu dispun de suficiente mijloace financiare pentru plata lor și care întrunesc condițiile stipulate în lege s-a elaborat prezentul proiect de lege întru implementarea mecanismului de recuperare a cheltuielilor pentru asistența juridică garantată de stat. Actualmente art. 23 din Legea nr. 198/2007 reglementează 3 cazuri în care este posibilă restituirea cheltuielilor:

1) în cazul emiterii unei hotărâri judecătorești pe cauze civile sau de contencios administrativ în folosul beneficiarului de asistență juridică calificată;

2) în cazul în care beneficiarul care a obținut asistență juridică calificată în urma prezentării unor informații false sau neveridice, inclusiv despre starea sa financiară, inducând în eroare oficiul teritorial;

3) în cazul când pe parcursul procesului sau al executării hotărârii judecătorești, situația financiară a beneficiarului s-a modificat în sensul pierderii totale sau parțiale a dreptului la asistență juridică calificată, fapt despre care nu a fost informat oficiul teritorial.

În acest context Legea nr. 198/2007 a fost completată cu art. 23¹, care reglementează modalitatea de recuperare a cheltuielilor pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat doar pentru cazurile indicate în art. 23 alin. (2) și (3), astfel că, *coordonatorul oficiului teritorial emite o decizie privind recuperarea cheltuielilor pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat.*

Prin urmare, pentru compensarea cheltuielilor de asistență juridică garantată de stat potrivit art. 23 alin. (1) nu este prevăzută o procedură specială, urmând a fi

respectată procedura generală de compensarea a cheltuielilor de judecată prevăzută în Codul de procedură civilă. Or, potrivit art. 96 alin. (2) din Codul de procedură civilă, *“în cazul în care partea care a câștigat procesul a beneficiat de asistență juridică calificată garantată de stat, plata cheltuielilor de acordare a asistenței juridice calificate revine părții care a pierdut procesul. Sumele respective se încasează în conformitate cu Legea nr.198-XVI din 26 iulie 2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat”*.

În această ordine de idei, la moment, restituirea cheltuielilor de asistență juridică garantată de stat în cazul prevăzut în art. 23 alin. (1) din Legea nr.198/2007 este zădărnicită de anumite neconcordanțe legale. Astfel, regula generală de compensarea a cheltuielilor de judecată stabilită în art. 96 din Codul de procedură civilă nu este aplicabilă pentru cheltuielile asistență juridică garantată de stat, fiind făcută trimitere la Legea nr. 198/2007. Prin urmare, pentru a reglementa modalitatea de recuperare a cheltuielilor prevăzute la art. 23 alin. (1) din Legea nr. 198/2007, este necesar de a exclude de la articolul 23¹ alineatul (1), sintagma „alin. (2) și (3)”.

Cu referire la art. 23 alin.(4) din Legea nr. 198/2007.

În partea ce ține de contul în care urmează a fi transferate sumele urmărite în legătură cu de recuperarea cheltuielilor suportate în legătură cu acordarea asistenței juridice garantate de stat este de menționat că la moment Oficiile teritoriale ale CNAJGS nu dispun de asemenea conturi.

Respectiv, se constată că lipsa unui cont special pentru încasarea sumelor rezultate din recuperarea cheltuielilor pentru asistența juridică garantată de stat, este un impediment în aplicarea mecanismului propriu-zis.

Așa cum se argumentează în propunerea înaintată de către Aparatul administrativ al CNAJGS, prin răspunsul Ministerului Finanțelor nr. 07/4-04/116 din 21 martie 2018 rezultă că asemenea sume, potrivit Clasificației economice și normelor metodologice privind aplicarea Clasificației economice aprobate prin ordinul ministrului finanțelor, urmează a fi virate în bugetul de stat pe un cont special, ci nicidecum pe conturile Oficiilor teritoriale ale CNAJGS.

În acest sens, este oportun operarea modificărilor în art. 23 alin. (4) din Legea nr. 198/2007 prin substituirea sintagmei „în contul oficiului teritorial” cu sintagma „în bugetul de stat”.

Cu referire la art. 26 din Legea nr. 198/2007.

La momentul actual Legea nr. 198/2007 instituie obligația coordonatorului oficiului teritorial se aducă la cunoștința solicitantului decizia de acordare a asistenței juridice calificate în cel mult 3 zile lucrătoare. Însă, este practic imposibil de a înștiința legal, prin scrisori oficiale, cu aviz de recomandare, toți solicitanții de asistență juridică garantată de stat.

Deși, Oficiile teritoriale depun efort și comunică deciziile coordonatorului de acordare a asistenței juridice garantate de stat și prin alte metode de comunicare, cum ar fi: telefon, fax sau email, însă înștiințarea prin metoda scrisorilor recomandate cu aviz de recepție, impune cheltuieli financiare majore, ce nu pot fi acoperite de fiecare dată, ținând cont că, zilnic Oficiile teritoriale primesc sute de solicitări de acordare a asistenței juridice garantate de stat.

În același timp, conform Standardelor de calitate ale activității avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat pe diferite tipuri de cauze, avocatul este obligat imediat după desemnare să ia legătura cu beneficiarul asistenței juridice garantate de stat și organele care administrează cauza. Astfel, avocatul aduce la cunoștința beneficiarului faptul desemnării sale în calitate de avocat care acordă asistență juridică garantată de stat pe cauză, decăzând, în acest sens, necesitatea informării suplimentare a acestuia prin metoda clasică.

Din aceste considerente, proiectul va reglementa că decizia de acordare a asistenței juridice calificate va fi comunicată beneficiarului pe format de hîrtie, în situațiile prevăzute la art. 26 alin. (1), (3¹) și (4) din Legea nr. 198/2007, la solicitare ultimului.

Cu referire la momentul intrării în vigoare a actului normativ.

Conform dispozițiilor art. 56 alin. (1) și (3) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, actele normative intră în vigoare peste o lună de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Intrarea în vigoare a actelor normative poate fi stabilită pentru o altă dată doar în cazul în care se urmărește protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, realizarea angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova, conformarea cadrului normativ hotărârilor Curții Constituționale, eliminarea unor lacune din legislație sau contradicții între actele normative ori dacă există alte circumstanțe obiective.

Astfel, intrarea în vigoare a proiectului la data publicării în Monitorul Oficial se datorează faptului că acesta este elaborat în vederea conformării Codului de procedură penală Hotărârilor Curții Constituționale nr. 30/2018 și nr. 6/2019 prin care au fost declarate neconstituționale art. 521 alin. (2) și respectiv, art. 265 alin. (2) din Codul de procedură penală. În același timp, proiectul actului normativ urmărește protecția drepturilor personalelor juridice în privința cărora se desfășoară un proces penal (art. 521), precum și personalelor care au înaintat plîngere sau denunț privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni (art. 265). În acest sens, este oportun și necesar ca intrarea în vigoare a actului normativ să fie la momentul publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

4. Fundamentarea economico-financiară

Conform informației furnizate de CNAJGS implementarea proiectului nu presupune cheltuieli financiare substanțiale din bugetul de stat.

Din datele statistice pentru anul 2018 prezentate de CNAJGS, beneficiarii de asistență juridică garantată de stat care sunt incluși în proiect au fost într-un număr scăzut în comparație cu numărul total de beneficiari. Astfel, în anul 2018 dintr-un număr total de 49695 de beneficiari, 14 din ei au fost din categoria celor incluși în proiect, ceea ce reprezintă 0,028 %. Deci, pentru totalul de beneficiari, din bugetul achitat pentru prestarea serviciilor de asistență juridică garantată de stat a fost de 24852,4 mii lei, atunci suma achitată pentru 14 cazuri de asistență juridică garantată de stat, reprezintă suma de 6958 mii lei.

Totodată este dificil de a estima exact costurile pentru un caz de asistență juridică garantată de stat, însă fiecare dintre ele sunt particulare, iar calculul de remunerare a avocatului pe un anumit dosar are loc, în funcție de acțiunile necesare

întreprinse de el per caz și în conformitate cu Regulamentul cu privire la mărimea și modul de remunerare a avocaților pentru acordarea asistenței juridice calificate garantate de stat, aprobat prin hotărârea CNAJGS nr .22 din 19.12.2008.

5. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

În urma adoptării proiectului Legii pentru modificare a unor acte normative nu va fi necesar modificarea altor acte normative.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul Legii a fost plasat pe pagina oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, compartimentul *Transparența decizională*, directoriul *Proiecte de acte normative remise spre coordonare*.

Secretar de stat

Nicolae EȘANU